

EKKLESIA AMSTERDAM zondag 30 mei 2021

Wat hopen wij?

Alex van Heusden

De voorgelezen tekst uit het boek Nechemja/Nehemia is het verhaal van een nieuw begin voor het volk van Juda. De ballingschap aan de stromen van Babel is voorbij. Vrijheid herwonnen? Niet helemaal. Juda is niet onafhankelijk, maar een provincie van het Perzische wereldrijk met slechts een gedeeltelijke autonomie. Het volk wordt geleid door een fameus duo, Ezra, de geleerde van het boek, de priester, en Nechemja, de stadhouder namens Perzië. Onder Nechemja is Jeruzalem, de stad die een woestijn geworden was, weer opgebouwd, de muren recht overeind getrokken. Nu was Jeruzalem toen, in de vijfde eeuw voor onze jaartelling, niet groter dan wat wij een dorp noemen. En om dat dorp een muur en in die muur liefst tien poorten, en de Waterpoort was een van die tien. Met enig gevoel voor overdrijving zou je kunnen zeggen dat er meer poort was dan muur. Vol gaten die muur. En dat roept het beeld op van een open stad, voor iedereen toegankelijk, bekende en vreemde. Enkel op de sabbat zijn de poorten dicht en op slot, om te voorkomen dat handelaren met hun nering de rust van de sabbat verstoren.

Is de stad eenmaal bewoonbaar gemaakt, dan is de samenleving aan de beurt: welke politieke maatregelen zijn nodig om een samenleving in gerechtigheid tot stand te brengen? Ezra en Nechemja buigen zich over de Thora en verklaren haar tot grondwet van Juda. Wat daar geschreven staat, moet handen en voeten krijgen. En dus worden grootgrondbezitters onteigend, wordt alle grond - veld, akker, wijngaard - opnieuw verdeeld en krijgen mensen hun schulden kwijtgescholden. Alle scheefgroei rechttrekken, dichten de kloof tussen arm en rijk. Nieuw begin voor allen.

Dan komt heel het volk, uit alle steden, bijeen in Jeruzalem, op het plein tegenover de Waterpoort, mannen en vrouwen. Massamanifestatie - we weten waar dat toe kan leiden, maar die in het verhaal ademt de toelag en discipline van een groot, openbaar leerhuis; niet in een of ander zaaltje, maar, bij wijze van spreken, op de Dam.

Ezra, de priester, de schrijver, de geleerde van het boek, brengt de Thora 'voor het aangezicht van de vergadering' en leest daaruit voor 'vanaf het morgenlicht tot halverwege de dag' - hopelijk kon hij mooi, welluidend lezen. Ezra staat op een houten toren en aan weerszijden staan de Levieten. Zij begeven zich onder het volk om voor te lezen uit het boek en uitleg te geven, passage na passage. Ze nemen er alle tijd voor, want de mensen moeten de Thora leren begrijpen, het volk, begrijpen, verstaan, weten - niet als een godsdienstig boek, maar als de grondwet van hun samenleving, met als beginselen gerechtigheid, solidariteit en erbarmen.

Als zij begrijpen waarom het gaat in dat boek, wenen ze. Waarom? Schuldgevoel omdat ze niet geleefd hebben zoals het boek blijkt te verlangen? Of zinkt hun de moed in de schoenen omdat ze zich niet opgewassen weten tegen wat hun te doen staat? Een opdracht te groot om te kunnen volbrengen. Slappe knieën. Het verhaal gaat van verstand naar gevoel - naar depressie. Van begrijpen, verstaan, weten naar rouwen, wenen, treuren. Maar daar moeten ze niet in blijven. 'Wees niet treurig, want blijdschap in JHWH is uw schuilplaats.' Blijdschap, gelukzaligheid, vreugde - in JHWH, de Naam, dat wil zeggen: in de Thora - dat 'handschrift van ontferming' is als een beschermende omheining om het volk heen. *Simchat Thora*. 'Vreugde om de Thora'.

Ze weten niet enkel wat hun te doen gegeven is, ze worden aangeraakt door de hoop te kunnen volbrengen wat geschreven staat. Alle reden om feest te vieren. En wie niets bij zich hebben, ontvangen voedselpakketten. Onderlinge solidariteit is op het volk neergedaald, de mensen keren zich toe naar elkaar, in vreugde, ieder vanuit haar en zijn mogelijkheden en charisma.

De Thora hooghouden. Deze woorden: 'hebt elkander lief, houdt elkaar vast, wees zorgzaam, laat een ander niet vallen, geen mens.' Dat blijven inoefenen, leren goede woorden te spreken en daden van liefde te stellen, zonder reserve.

We mogen hopen dat we elkaar komend najaar weer zullen treffen, in levende lijve, samen zingen, horen en leren.

En dat we als vanouds het ritueel rond brood en wijn kunnen vieren, gedragen door deze woorden:

*Moge het delen van dit brood en deze beker ons hart versterken,
dat wij vol hoop meewerken aan een nieuwe wereld
waar brood en recht en waardigheid en liefde is
voor al wat leeft.*